

İSLAMİYET, DEMOKRASİ VE TÜRKİYE DENEYİMİ

Soğuk Savaşın son ermesinden bu yana, birbirleriyle çelişik gibi görünen iki eğilim küresel siyaseti şekillendirmiştir. Komünizmin çöküşü, demokratik yönetimin –dünyanın birçok yerindeki uygulamaları en iyimser deyimle “arızalı” olmasına rağmen- artık “şehirdeki tek oyun” olduğu sonucuna götürmüştür bizi. Öte yandan, dünya nüfusunun beşte birinden fazlasını içine alan müslüman toplumlarda siyasal İslamcılığın yükselişi, özellikle dünyanın tek süper gücü ABD tarafından savunulan ve birçok Müslümanca yabancı değerler gibi görülen görünüşteki hegemonyaya karşı hayati bir meydan okuma oluşturmuştur. Bazılarına göre bu iki eğilim arasında nedensellik ilişkisi vardır: diğer bir deyimle komünizmin çöküşü, ilk defa S.P.Huntington’un ortaya attığı “Medeniyetler Çatışması”nda İslamcılığı, liberalizmin başlıca hasmı haline getirmiştir. Bu bölünme çizgisinde, ayaklarının herbiri iki karşıt kampta olan Türkiye, çok önemli bir konum işgal eder gibi görünmektedir. Bir yandan nüfusunun büyük çoğunluğu, önemli bölümü Sünnî mezhebine mensup olan inançlı Müslümanlardan oluşmaktadır. Tarihsel açıdan, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin selefi olan Osmanlı İmparatorluğu, XV-XIX.yüzyıllar arasında (tek başına olmasa bile) önde gelen müslüman bir devlettir. Öte yandan Türkiye, 1920’li yıllardan beri, anayasal açıdan laik bir devlet, daha sonra NATO’nun bir üyesi, şimdi de AB’ye aday bir ülkedir. Huntington’un vardığı sonuç, Türkiye’nin, kendisini Batı’nın bir parçası olarak gören bir siyasal elite, bu tanımı kabullenmeyi reddeden ve ülkelerini müslüman Ortadoğu’nun bir parçası olarak gören Türk toplumunun geniş kesimleri arasında bölünmüş, “parçalanmış bir toplum” olduğuydu.

Bu öneriler, çok genelleştirici olduğu ve gözlemlenebilir olgulara uymadığı gerekçesiyle, geniş çevrelerce eleştirilmiştir. Türkiye’de 1970’lerden itibaren İslamcı partilerin ve hareketlerin gelişmesi, bunların arasından, 2002 seçim zaferinden itibaren Türkiye’yi yönetmiş olan Adalet ve Kalkınma Partisi’nin doğması, bu tartışmayı daha da keskinleştirmiştir. Bazılarına göre bu hikâyeye, Müslüman dünyası için bir umut ışığı, iktidar partisinin inanç temelli kökleri olsa bile müslüman bir toplumda demokratik bir yönetimin pekâlâ mümkün olabileceğinin açık bir işaretidir. Başkalarına göre ise, AKP, gerisinde radikal İslamcılarının otoriter bir İslam devleti dayatma ümidinde oldukları bir perdeden başka bir şey değildir. Bu çerçevede içerisinde AKP sadece ideolojik gündemi açısından değil, aynı zamanda sosyal tabanı ve kamu politikalarının başlıca alanlarında –siyasal reform; kültürel, ekonomik ve dış politikalar- iktidarda gösterdiği performansı açısından de incelenmelidir. Gerçek performansı olgulara dayalı olarak incelemenin, İslamiyetle demokratik yönetim konusundaki daha geniş kavramsal tartışmadaki bazı soruların cevaplanmasına da yardım edebileceği umulmaktadır.